

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek

SMJERNICE ZA PROVEDBU POLITIKE OTVORENE ZNANOSTI FAKULTETA AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Cilj osnovnih smjernica Politike otvorene znanosti Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek (u daljnjem tekstu Fakultet) je osiguravanje otvorenog pristupa ocjenskim radovima (završnim, diplomskim, specijalističkim i doktorskim radovima), znanstveno-istraživačkim, stručnim i stručno popularnim radovima, radovima objavljenim u časopisima i publikacijama čiji je izdavač Fakultet te obrazovnim sadržajima i istraživačkim podacima koje objavljuju zaposlenici i studeni Fakulteta, uz ispunjavanje FAIR načela (vidljivost, dostupnost, interoperabilnost i ponovno korištenje). Primjenom navedenih smjernica Politike otvorene znanosti u koje je uključen i primjer Plana upravljanja istraživačkim podacima Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek također će se potaknuti učinkovitije korištenje znanstveno-istraživačke infrastrukture te znanstveno-istraživačkih i stručnih rezultata proizašlih iz brojnih istraživanja, projekata i suradnji, što će pridonijeti kreiranju novih znanja i vještina djelatnika i studenata, te društva u cjelini.

Otvoreni pristup je slobodan, besplatan i neometan elektronički pristup digitalnim znanstvenim informacijama, čime se omogućuje njihovo neometano korištenje (čitanje, pohranjivanje, distribucija, pretraživanje, indeksiranje, i dr.) u skladu s važećom zakonskom regulativom i etičkim normama.

U Smjernicama za provedbu Politike otvorene znanosti Fakulteta, koja je utemeljena na Politici otvorene znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, sudjeluju svi dionici uključeni u znanstvenu djelatnost Fakulteta (znanstveno-nastavno osoblje, suradnici, studenti i ostali sudionici procesa u sustavu znanosti i visokog obrazovanja).

Za uspješnu implementaciju Smjernica za provedbu Politike otvorene znanosti Fakulteta potrebno je:

- Arhivirati kvalifikacijske radove u nacionalni repozitorij (Dabar) i u vlastiti repozitorij Fakulteta (NIB) u roku od 30 dana od dana obrane rada. Arhiviranje provodi zaposlenik knjižnice imenovan od strane dekana i student, uz stručnu i tehničku potporu ovlaštenoga zaposlenika, uz odabir otvorenog pristupa za sve te korištenje *CC BY licence*.
- Osigurati tehničku i stručnu potporu za arhiviranje/samoarhiviranje znanstvenih radova i drugih znanstveno-nastavnih materijala (monografije, knjige, poglavlja u knjigama, zbornici radova sa savjetovanja, udžbenici, stručni radovi, stručno-popularni radovi, elektronički obrazovni sadržaji, i dr.) u nacionalni i vlastiti repozitorij u zelenom tipu otvorenog pristupa.
- Osigurati tehničku i stručnu potporu za pohranu radova u vlastiti repozitorij, uz osiguravanje otvorenog pristupa kada god je to ostvarivo. Meta podaci se mogu preuzeti iz neke od vanjskih baza (Hrčak, CroRIS/Crosbi, Crossref, i dr.) uz obvezu navođenja izvora.
- Voditi računa da se pri objavi radova, kada god je to moguće, izaberu časopisi otvorenog pristupa sa što višim faktorom odjeka, uz obvezu točnog navođenja pripadnosti Fakultetu i Sveučilištu (točna adresa).
- Redovito arhivirati u vlastiti repozitorij sve radove djelatnika Fakulteta objavljene u časopisima u otvorenom pristupu, a ako to nije moguće zbog prijenosa autorskih prava na izdavača časopisa, potrebno je pohranjivati prihvaćene rukopise objavljenih radova (*accepted manuscript*) ili autorski pretisak (*preprint*).

- Izraditi Plan upravljanja istraživačkim podacima, kada god je to moguće, prilikom provođenja istraživačkih aktivnosti, te ih digitalno povezati s odgovarajućim publikacijama.
- Omogućiti potporu mladim znanstvenicima (sve do izbora u znanstveno nastavni izbor docenta) u objavi znanstvenih radova a1 kategorije u časopisima indeksiranim u bazi WoS CC (kvartila Q1 i Q2) u zlatnom tipu otvorenog pristupa, kada god je to moguće iz dostupnih sredstava Fonda za znanost.
- Što više koristiti trajni identifikator autora (ORCID broj), kada god je to primjenjivo.
- Nastojati provoditi pohranu obrazovnih sadržaja u vlastiti repozitorij uz uporabu otvorene licence, najčešće CC BY (*Creative Commons*), uz zadržavanje autorskih prava i prava na objavljivanje bez ograničenja od strane autora, kada god je to moguće.
- Poticati zaposlenike da u vlastiti repozitorij pohrane publikacije objavljene prije stupanja na snagu Smjernica za provođenje Politike otvorene znanosti i učine ih dostupnim kroz otvoreni pristup, kada god je to moguće.
- Nastaviti barem jednom godišnje prikupljati podatke o znanstveno-istraživačkoj, nastavnoj i stručnoj djelatnosti s naglaskom na podatke dostupne u otvorenom pristupu, te ih, ako je primjenjivo, pohraniti u vlastiti repozitorij.
- Uključiti na svim razinama studija (prijediplomski, diplomski, specijalistički i doktorski) obveznu izjavu vlastoručno potpisanu od strane studenta o javnoj objavi obranjenog završnog, diplomskog, specijalističkog ili doktorskog rada te izjavu o suglasnosti za objavu navedenog rada na mrežnim stranicama / u vlastitom repozitoriju Fakulteta. U slučaju potrebe zadržavanja tajnosti, ako rezultati navedenog kvalifikacijskog rada trebaju biti realizirani kroz patent, inovaciju ili neki drugi oblik prava intelektualnog vlasništva, posebnim se pravilima omogućava zadržavanje tajnosti dijela ili cjelokupnog kvalifikacijskog rada uz pisanu suglasnost mentora rada te u skladu s Pravilnikom o zaštiti intelektualnog vlasništva na razini Sveučilišta/Fakulteta.
- Redovito ažurirati nacionalni, vlastiti repozitorij (NIB) te CroRIS-CROSB platformu sa svim potrebnim publikacijama i kvalifikacijskim radovima.
- Nastaviti dosadašnje aktivnosti Fakultetskog časopisa Poljoprivreda s dodjeljivanjem DOI broja te UDK broja kao trajnog identifikatora za objavljene radove, što će se primjenjivati i za buduće novoosnovane časopise čiji će izdavač biti Fakultet
- Definirati provođenje Politike otvorene znanosti kao jedan od kriterija u Pravilniku o nagrađivanju izvrsnosti nastavnika i suradnika Fakulteta.
- Motivirati djelatnike na objavljivanje u časopisima s otvorenim pristupom i redovitije citiranje objavljenih radova znanstvenika s Fakulteta, te ih upozoriti na izbjegavanje objavljivanja radova u časopisima koji su istaknuti na predatorskim platformama.
- Učiniti dostupnim i poštovati provođenje svih pravnih akata kojima se uređuje Politika otvorene znanosti.
- Raditi na podizanju faktora odjeka i znanstvene vidljivosti Fakulteta u Europskom prostoru visokog obrazovanja i Europskom istraživačkom prostoru.
- Nastaviti poštovati etička načela u provedbi i objavi znanstveno-istraživačkih rezultata i obrazovnih sadržaja.

Plan upravljanja istraživačkim podacima Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek

Plan upravljanja istraživačkim podacima (PUP) je dokument u kojemu su opisani načini upravljanja rezultatima projekta tijekom izvođenja i po završetku projektnih aktivnosti. PUP sadržava skup svih podataka i drugih mjerljivih aktivnosti uključenih u realizaciju projekta. Također sadrži potrebne podatke o projektnim aktivnostima, kao što su plan istraživanja, način prikupljanja podataka te načina arhiviranja, obrade, zaštite i diseminacije, i slično. Nadalje, PUP omogućava svim dionicima projektnih aktivnosti uvid u organizaciju podataka, dokumentiranje i dostupnost tijekom i po završetku projekta, u budućnosti.

Postoji više načina prikazivanja istraživačkih podataka u Planu upravljanja istraživačkim podacima:

- sirovi podaci koji su inicijalno pripremljeni,
- pročišćeni podaci pripremljeni za analizu i sintezu,
- obrađeni podaci proizašli iz analize rezultata provedenih aktivnosti na projektu, i
- prezentacijski podaci koji su rezultat obrađenih i prilagođenih podataka spremnih za prezentaciju.

Dijeljenje podataka u dokumentu PUP pridonosi povećanju transparentnosti i ponovljivosti znanstvenih istraživanja, povećanju citiranosti, zadovoljavanju projektnih procedura ovisno o strukturi poziva za prijavu projekata na natječaje te također korištenju konačnih rezultata istraživanja u obrazovne i gospodarske svrhe.

Plana upravljanja istraživačkim podacima - PUP može se razlikovati ovisno o strukturi pojedinih poziva za prijavu projekata za financiranje. Niže se nalazi neobvezujući primjer (tablica) Plana upravljanja istraživačkim podacima. Prijavitelj/voditelj projektne prijave može u PUP uključiti dodatne podatke.

Vrsta podatka	Potrebni podaci
Opće informacije	Navesti: ime i prezime, broj i naziv projekta, vrsta financijera, vremensko razdoblje provedbe projekta, poveznicu na projekt, odgovornu osobu za projekt, ustanovu voditelja projekta
Postojeći podaci	Navesti: postojeće podatke, ali i vlastite podatke, ako postoje, te njihov utjecaj na izvedbu projektnog zadatka i moguću interakciju i sinergiju s vlastitim projektnim aktivnostima
Format, vrsta i opseg podataka	Navesti: format, vrstu i opseg podataka koji će biti prikupljeni projektnim aktivnostima. Ako će meta podaci biti rezultat projektnih aktivnosti, potrebno ih je opisati i predložiti način diseminacije
Način prikupljanja i obrade podataka	Navesti: kratku metodologiju prikupljanja, obrade i organiziranja podataka, uz kratak prikaz potrebne terenske i laboratorijske opreme
Pohranjivanje i čuvanje podataka	Navesti: na koji će način i u kojim repozitorijima (nacionalni, vlastiti) podaci biti pohranjeni i čuvani (po načelima FAIR-a)
Sigurnost, odgovornost, etika i privatnost uporabe podataka	Navesti: proceduru i pravila te odgovornu osobu (skupinu istraživača) za upravljanje podacima i način zaštite (autorska prava); treba voditi računa o ograničenom pristupu i dijeljenjima podataka proizašlih iz projektnih aktivnosti zbog vrste natječaja, GDPR – posebne kategorije osobnih podataka i njihova dostupnost te diseminacija. Također navesti i etičke čimbenike koji trebaju biti ispunjeni u okviru projekta ovisno o odredbama natječaja / financijera (npr. Potvrda za provođenje istraživanja na životinjama, ljudima).
Korisnici i rokovi korištenja	Navesti: korisnike podataka te rokove čuvanja i daljnjeg korištenja podataka u budućnosti
Zakonski uvjeti	Navesti: popis svih zakonskih akata koji se primjenjuju na istraživanje, s posebnom napomenom za navođenje onih zakonskih uvjeta predviđenim projektnom prijavom koje zahtijeva financijer projekta

Pojašnjenje:

Zlatni tip otvorenog pristupa publikacijama: objava radova i ostalih materijala u časopisima koji su odmah dostupni u otvorenom pristupu putem mrežnih stranicama izdavača. U literaturi se spominje i **dijamantni model otvorenog pristupa** koji podrazumijeva da se objavljivanje publikacije ne naplaćuje.

Zeleni tip otvorenog pristupa publikacijama: objava radova i ostalih materijala u časopisima koji su dostupni u digitalnom repozitoriju nakladnika u otvorenom pristupu, uz mogućnost samoarhiviranja publikacije od strane autora ili njeno arhiviranje od strane osobe zadužene za ažuriranje repozitorija u različitim digitalnim repozitorijima (institucijski ili neki drugi digitalni repozitorij otvorenog pristupa), što mora biti regulirano Ugovorom o prijenosu autorskih prava s izdavačem publikacije, čime se može ograničiti daljnje arhiviranje objavljene publikacije.

